

Wioleta Dąbrowska

POLSKA W MIĘDZYNARODOWYM HANDLU TOWARAMI I USŁUGAMI

Wstęp

Wymiana towarów i usług z zagranicą to jedna z najistotniejszych form współpracy gospodarczej na szczeblu międzynarodowym. Handel międzynarodowy odnosi się do działalności handlowej, której przedmiotem jest odpłatna lub równowarta wymiana towarów i usług dotycząca grup krajów lub świata¹. Z uwagi na różnicę wyników importu i eksportu Polski, o czym świadczy dodatnie lub ujemne saldo bilansu handlowego, czy też różnych kierunków wysyłki towarów oraz usług polskiego pochodzenia, zasadnym jest poznanie pozycji kraju w międzynarodowej wymianie handlowej. Z uwagi na znaczenie eksportu dla gospodarki kraju, jako czynnika wzmacniającego międzynarodową pozycję konkurencyjną, wpływ na rozwój gospodarczy, wielkość i dynamikę dochodu narodowego czy na sytuację na rynku pracy, w artykule większą uwagę poświęcono problematyce eksportu. W oparciu o dane właściwe dla 2013 roku zaprezentowano najważniejsze branże i kierunki eksportu polskich towarów i usług oraz krótko opisano zmiany udziału polskiej gospodarki w eksporcie poczynawszy od lat 90 – tych. Dane wykorzystano do określenia miejsca i znaczenia Polski w międzynarodowym handlu towarami i usługami. Zaprezentowano znaczenie udziału handlu zagranicznego w rozwoju gospodarczym kraju. Ponadto dokonano opisu najważniejszych i najatrakcyjniejszych polskich towarów eksportowych oraz kraje będące ich głównymi odbiorcami.

1. Miejsce i znaczenie Polski w międzynarodowym handlu towarami i usługami

Polska gospodarka lat 90 – tych opierała się głównie na małorolnych gospodarstwach oraz węgla. Z biegiem czasu jej udział nabrał znaczenia w sferze produktów wysoko przetworzonych i jednocześnie zmalał w stosunku do branży hutniczej, wydobywczej oraz przemysłu stoczniowego, tj. tych, w których była pierwotnym wytwórcą. Spadek udziału polskiej gospodarki w eksporcie odnotowano także w przypadku branży

¹ B. Stępień, *Handel zagraniczny, Poradnik dla praktyków*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2012, s. 16

przemysłu ciężkiego. Jego miejsce zajął przemysł lekki oraz motoryzacja. Aktualnie, Polska zajmuje wysoką pozycję w zakresie eksportu żywności o różnym stopniu przetworzenia i z wysokim poziomem różnorodności asortymentu. W zeszłym roku sprzedano za granicę rekordową ilość polskich produktów rolno-spożywczych, których wartość szacuje się na prawie dwadzieścia miliardów euro. Głównymi importerami polskich produktów żywnościowych były kraje Unii Europejskiej, w tym głównie Niemcy, Anglicy oraz Rosjanie. Za słowem Ministra rolnictwa Stanisław Kalemby, sektor rolny w 2013 roku był bardzo mocną gałęzią całej polskiej gospodarki². Poza eksportem zbóż czy przetworów rozwija się branża elektroniczna, tytoniowa, kawowa oraz meblarska. Wśród nich szczególne znaczenie dla polskiej gospodarki odgrywa eksport tytoniu i półproduktów³.

Tabela 1. Lista największych polskich eksporterów w 2012 r. według branż.

Branża eksportu	Liczba eksporterów z branży na liście 100
Motoryzacja	29
Przemysł elektrotechniczny	15
Przemysł chemiczny	9
Surowce i paliwa	7
Przemysł spożywczy	7
Przemysł drzewny i papierniczy	7
Przemysł metalowy	5
Transport i logistyka	3
Budownictwo	3
Stocznia	3
Przemysł maszynowy	3
Handel	2
Farmaceutyki i kosmetyki	2
Mennica	1
Telekomunikacja i IT	1
Przemysł odzieżowy i obuwniczy	1
Energetyka i ciepłownictwo	1
Usługi	1
Liczba branż z listy 100 = 18	Liczba eksporterów z listy 100 = 100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie listy 100 największych eksporterów w 2012 roku. <http://www.lista500.polityka.pl/rankings/export> z dnia 26 stycznia 2014 r.⁴

Sięgając do historii, najważniejszym partnerem Polski w latach 1929–2012 r. pod względem udziału w eksporcie były ZSRR i Niemcy. Udział ZSRR był szczególnie wyraźny w latach 1950–1985 r. natomiast Niemiec w okresie od 1929–1938 r. oraz od 1990–2012 r. W 1938 r. największym odbiorcą dóbr polskiego pochodzenia była Wielka Brytania. Znaczącą rolę

² <http://biznes.onet.pl/rekordowy-eksport-polskiej-zywnosci,18566,5603430,audio-detala> z dnia 17.II.2014 r.

³ Według badań ekonom.pl, opublikowanych 27.XI.2012 r. na podstawie danych GUS za 2011 r. Opracowanie nie uwzględnia pełnego zróżnicowania produktów, nie definiuje w jaki sposób wymienione grupy powinny być klasyfikowane wspólnie. <http://www.ekonom.pl/struktura-polskiego-eksportu/> z dnia 27.XI.2013 r.

⁴ <http://www.lista500.polityka.pl/rankings/export> z dnia 26 stycznia 2014 r.

dla polskiego eksportu odgrywały także Stany Zjednoczone, Czechosłowacja, NRD, RFN, Francja, Holandia, Austria i Szwecja⁵. Na przestrzeni lat 1929–2012, z wyłączeniem 1985 roku, w którym wynik eksportu był wyższy od importu, odnotowywano w Polsce ujemne saldo obrotów handlowych.

Obecnie największym odbiorcą polskich towarów i usług jest Unia Europejska. Wśród piętnastu najważniejszych krajów oddziałujących na stan polskiego eksportu, dwanaście należy do Unii Europejskiej⁶. Na przełomie pierwszych trzech kwartałów 2013 roku wartość eksportu do krajów Unii Europejskiej wyniosła 84,3 mld euro. W tym samym czasie eksport polskich dóbr na rynek niemiecki zwiększył się o 4,5%, tj. 28,3 mld euro. W pierwszych ośmiu miesiącach 2013 roku obserwowano przyspieszenie eksportu o 4%. Szczególnie wyraźny popyt względem polskich produktów dotyczył branży zaopatrzeniowej i konsumpcyjnej. Preferencje niemieckich konsumentów koncentrowały się wokół polskich dóbr wyróżniających się wysoką trwałością, w tym m.in. mebli, samochodów, sprzętu gospodarstwa domowego⁷. W przypadku pozostałych rynków unijnych polski eksport zwiększył się o 3,2% (7,4 mld euro) w stosunku do Wielkiej Brytanii, o 3% (6,9 mld euro) względem Czech, o 8,6% (2,9 mld euro) Słowacji, o 6,6% (3,1 mld euro) Szwecji oraz o 10,7% (2,9 mld euro) Węgier. Odwrotna sytuacja tj. zmniejszenie eksportu dotyczyło Holandii, o 6,6% tj. do 4,5 mld euro oraz Włoch o 6,7% tj. do 4,8 mld euro.

Poza rynkiem Unii Europejskiej do odbiorców polskich towarów i usług należą inne kraje rozwinięte, względem których odnotowano wysoką dynamikę eksportu (w ujęciu ogólnym wzrost o 20,8% tj. 7,8 mld euro). Największy przyrost dotyczył rynków norweskich. W tym przypadku wzrost eksportu kształtował się na poziomie 44,4% zaś jego wartość sięgnęła poziom 2,4 mld euro. Na rynku Stanów Zjednoczonych wartość eksportu wyniosła 2,5 mld euro, co w stosunku do wyniku z 2012 r. świadczyło o 20,5% poprawie. Według opinii głównego ekonomisty KUKA S.A – Piotra Seroczyńskiego, powodem tak szybkiego tempa wzrostu polskiego eksportu na w/w rynki jest sukces, który zawdzięczamy eksportowi dóbr inwestycyjnych, wśród których znalazły się dostawy przemysłu stoczniowego. Ponadto dodaje, że z uwagi na występowanie wysokiej konkurencji na w/w rynkach oraz z drugiej strony niezbyt wysokich dostawach, wynik ten uznać należy za szczególnie pozytywny, gdyż przy tego rodzaju warunkach rynkowych, trudno doświadczyć tak szybkiej ekspansji⁸.

⁵ Główny Urząd Statystyczny, Rocznik statystyczny handlu zagranicznego, Warszawa 2013 r., s. 42–43.

⁶ Ministerstwo Gospodarki, Polska 2012 Raport o stanie handlu zagranicznego, Warszawa 2012 r., s. 42

⁷ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź głównego ekonomisty KUKA S.A Piotra Seroczyńskiego

⁸ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź głównego ekonomisty KUKA S.A – Piotra Seroczyńskiego

Polski eksport doświadcza zmian w zakresie dywersyfikacji geograficznej pod względem kierunku eksportu. W miejsce udziału krajów rozwiniętych gospodarczo znaczenia nabierają kraje poza unijne. Na początku poprzedniej dekady 87% polskich towarów i usług wysyłanych było do krajów rozwiniętych. Spośród nich 81,3% trafiało na rynki unijne. W 2012 roku eksport do krajów rozwiniętych zmniejszył się do 82,2%, z czego 76% wszystkich towarów i usług było kierowanych do krajów Unii Europejskiej⁹. Na podstawie obserwacji Departamentu Strategii i Analiz Ministerstwa Gospodarki tendencja spadkowa eksportu do krajów rozwiniętych w tym unijnych utrzymuje się od kilku lat. Stanowi to sygnał świadczący o występowaniu prób podejmowania przez eksporterów inicjatyw mających na celu dotarcie do rynków pozaeuropejskich, a także świadczyć może o umiejętności dostosowania się eksporterów do warunków gospodarczych tych krajów. Ważnym kierunkiem polskiego eksportu stała się Wspólnota Niepodległych Państw. Jednakże jeszcze szybciej rośnie eksport na pozostałe rynki rozwijające się. Do września 2013 roku jego wartość wyniosła 9,5 mld euro zaś tempo wzrostu oscyloowało wokół 18%. Coraz większą uwagę zwraca się także na rynek chiński. Dowodem tego jest duży wzrost udziału eksportu w 2013 roku względem osiągnięć z roku poprzedniego. W 2012 roku eksport do krajów rozwijających się wynosił 1%, zaś w 2013 roku sięgnął już 12%.

Wśród towarów eksportowanych na rynek chiński znajdowały się metale i produkty metalowe (2,4 mld zł w 2012 r.), w tym miedź i produkty pochodne (2,1 mld zł). Inne ważne elementy eksportu to maszyny i sprzęt elektroniczny (1,1 mld zł), części samochodowe (0,5 mld zł), produkty chemiczne (0,5 mld zł), a także guma i plastyki (0,4 mld zł)¹⁰. Tak duży przyrost świadczy o umiejętności dostosowania się do warunków gospodarczych Chin. Za słowem wiceminister gospodarki Iloną Antoniszyn-Klik o wzrost na tego typu rynkach nie jest trudno, gdyż baza do porównań nie jest wygórowana. Eksport do kilkudziesięciu krajów poza unijnych można porównać do masy towarów, które wysyłane są jedynie do trzech krajów, w tym Białorusi, Ukrainy i Rosji, będących wschodnimi sąsiadami Polski¹¹.

2. Udział handlu zagranicznego w rozwoju gospodarczym Polski

Postępujące umiędzynarodowienie działalności polskich przedsiębiorstw oraz gospodarki przyczynia się do systematycznego wzrostu relacji obrotów handlowych w stosunku do PKB. Aktywność kraju w międzynarodowej wymianie handlowej jest istotnym czynnikiem rozwoju

⁹ Na podstawie danych Ministra Gospodarki (ostatnia dekada oraz rok 2012 r.)

¹⁰ <http://akcjonariatybywatele.pl/pl/centrum-edukacyjne/gospodarka/871,Polsko-chinska-wspolpraca-gospodarcza-miarowy-rozwoj-wzajemnych-stosunkow.html> z dnia 18.II.2014 r.

¹¹ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź wiceminister gospodarki Ilony Antoniszyn-Klik

gospodarczego zaś saldo bilansu handlowego wpływa na wielkość i dynamikę dochodu narodowego. Efekt handlu zagranicznego jako element stanowiący o dochodzie narodowym, wykorzystywany jest do celów inwestycyjnych i konsumpcyjnych. Ponadto za pośrednictwem specjalizacji międzynarodowej wpływa na zwiększenie efektywności gospodarowania. Handel międzynarodowy wpływa także na zmiany w strukturze dochodu narodowego. W sytuacji gdy kraj nie wytwarza wszystkich potrzebnych mu dóbr konsumpcyjnych i produkcyjnych w dostatecznej ilości, handel zagraniczny stwarza okazję zmiany struktury rzeczowej produktu narodowego wytworzonego w kraju, na inną strukturę odpowiednią do wymagań konsumpcyjnych i produkcyjnych społeczeństwa. Od sytuacji handlu zagranicznego zależy wielkość całkowitego popytu¹². Duże znaczenie dla sytuacji wymiany handlowej kraju ma polityka ekonomiczna względem zagranicy. Może ona przyjmować postać autarkii, protekcjonizmu czy wolnego handlu.

Eksport jako jeden z czynników kształtujących poziom PKB kraju oddziałuje na stan gospodarki i świadczy o jego potencjale. Jeszcze na początku poprzedniej dekady, tj. w 2001 roku eksport stanowił 19% PKB. W 2009 roku, kiedy Europa zaczęła tonąć w kryzysie, relacja eksportu do PKB wynosiła 39%. W roku 2012 kiedy skutki kryzysu były silnie odczuwalne przez Polskę, relacja eksportu do PKB uległa zmniejszeniu do 37,6%. Według szacunków Ministerstwa Finansów w 2013 roku wartość eksportu do PKB wyniesie 49%. Tak szybki wzrost w krótkim czasie stanowi o ewenemencie w skali Europy. Ponadto dowodzi o odporności i konkurencyjności polskiej gospodarki, w tym dużej zaradności przedsiębiorców¹³. Na przestrzeni miesięcy od stycznia do września 2013 r. wartość polskiego eksportu wyniosła 112,9 mld euro, co stanowiło o 6,3% poprawie w stosunku do roku poprzedniego. Jednocześnie wynik importu gorszy o 0,3% w porównaniu do 2012 r., kształtujący się na poziomie 113,8 mld euro przyczynił się do poprawy polskiego bilansu handlowego. Wpłynęło to na redukcję deficytu wymiany towarowej do poziomu 0,9 mld euro. Skala zmiany była bardzo duża, wynik rok do roku był znacznie wyższy i kształtował się na poziomie 8 mld euro. Efekt poprawy bilansu handlowego skutkował wzrostem PKB. Bardzo dobrym miesiącem pod względem wyniku dla polskiego eksportu był wrzesień 2013 r., kiedy wartość eksportu towarów wyniosła niespełna 13,9 mld euro, dając o 8,1% lepszy wynik w zestawieniu z wynikiem września 2012 roku¹⁴. Dla porównania, sytuacja importu uległa poprawie o 3,2%. W rezultacie mieliśmy do czynienia z dodatnim saldem obrotów towarowych na poziomie

¹² A. Budnikowski, E. Kawecka – Wyrzykowska, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Wyd. PWE, Warszawa 1996, s. 85.

¹³ http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,14547015,Rostowski_wzrost_udzialu_eksportu_w_PKB_to_niewyobrazalny.html Wypowiedź z 04 września 2013 r. ówczesnego ministra finansów Jacka Rostowskiego

¹⁴ Wg danych NBP za 2013 r.

673 mln euro. Podobnie sytuacja kształtowała się w przypadku salda obrotów usług. Wśród nich do najważniejszych należał sektor usług transportowych. Przychody ze sprzedaży usług osiągnęły wynik o 3,5% lepszy w ujęciu rocznym, zaś wydatki przeznaczone na ich zakup poza granicą kraju zmalały o 0,4%.

W 2013 roku, analogicznie jak w poprzednich latach, polski eksport wzrastał szybciej na rynkach krajów rozwijających się aniżeli na rozwiniętych. Kraje rozwijające się przyjęły polskie towary i usługi o wartość 14,2% większą w stosunku do wyniku roku poprzedniego, co odpowiadało 20,8 mld euro. Jednocześnie zmniejszył się deficyt wymiany handlowej z 21,9 mld euro (w 2012) do 18,4 mld euro. Prognozy wskazują, iż w stosunku do całości wymiany handlowej z zagranicą w 2013 roku deficyt obrotów towarowych zmaleje do około 5 mld euro¹⁵. W stosunku do krajów rozwiniętych polski eksport wzrósł o 4,7%, tj. 92,1 mld euro, zaś nadwyżka obrotów zwiększyła się o 3,6 mld euro, co stanowiło 17,5 mld euro.

Porównując wyniki lat 2001–2012 polski eksport doświadczył blisko 3,5 – krotnego wzrostu. Dowodzi to o niewątpliwym sukcesie polskich przedsiębiorstw. Wartość eksportu rosła z 40,3 mld euro w 2001 roku, osiągając poziom przy niespełna 80% wzroście PKB, 143,5 mld euro w roku 2012. Wskaźnik otwartości gospodarki uległ poprawie¹⁶. W 2001 roku wynosił on 1,1 tys euro, zaś w 2012 już 3,7 tys euro w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Prognozy kondycji polskiego eksportu na lata 2014–2015 przewidują coroczny wzrost w tempie blisko 6% oraz 9% w latach kolejnych. Struktura towarowa eksportu będzie stabilna, podobnie względem głównych partnerów biznesowych z którymi Polska pozostaje w silnych relacjach. Najważniejszym odbiorcą polskich towarów pozostaną Niemcy, choć ich udział w eksporcie może się nieznacznie zmniejszyć z 25 do 20% w roku 2030. Miejsce to wypełnią kraje spoza Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem Chin, które w kilkunastoletnim horyzoncie czasowym mogą zająć jedno z pierwszych pięciu miejsc, wśród głównych odbiorców polskich towarów. Prognoza na 2014 rok zakłada także rozwój polskiego eksportu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Przyczynę można odnaleźć w szybkim wzroście gospodarczym tych krajów, postępie w dostępności i dopasowaniu rynku na współpracę międzynarodową oraz wzroście poziomu życia mieszkańców¹⁷. Ponadto ważnym odbiorcą polskich towarów będą także Czechy i Słowacja¹⁸.

Znaczenie eksportu dla wzrostu gospodarczego dostrzec można także w stosunku do sytuacji na rynku pracy.

¹⁵ Wg analizy Ministerstwa Gospodarki na rok 2013

¹⁶ Wskaźnik otwartości gospodarki – Wartość eksportu w przeliczeniu na jednego mieszkańca

¹⁷ Prognozy ekspertów Oxford Economics zrealizowane na podstawie zamówienia HSBC dotyczące perspektyw rozwoju polskiego eksportu. Rzeczpospolita z dnia 03 grudnia 2013 r.

¹⁸ Wartość ubezpieczonej przez Euler Hermes sprzedaży na rynek czeski uległa zwiększeniu na przełomie roku o 20%, tym sposobem przewyższyła wartość ubezpieczeń dotyczących rynku brytyjskiego, włoskiego czy francuskiego.

3. Struktura polskiego eksportu

Najważniejszymi i najatrakcyjniejszymi polskimi towarami eksportowymi są artykuły rolno – spożywcze. W pierwszych trzech kwartałach 2013 r. ich eksport zwiększył się o 12,3%, czyli wartość 14,4 mld euro. Największym przyrostem dynamiki eksportu wyróżniały się produkty roślinne, których sprzedaż poza granice kraju w 2013 roku sięgnęła 2,9 mld euro, czyli o jedną piątą więcej w stosunku do wyniku z 2012 roku. Polski handel artykułami żywnościowymi wyznacza trend rosnącej nadwyżki, która pod koniec trzeciego kwartału 2012 roku kształtowała się na poziomie 2,9 mld euro, zaś w 2013 roku osiągnęła wartość 4,1 mld euro. Pod względem produkcji żywności Polska zajmuje szóste miejsce w Unii Europejskiej z czego niespełna 30% przeznaczona jest na eksport. Wiceminister rolnictwa Tadeusz Nalewajk zwrócił uwagę, iż rosnące tempo wzrostu branży spożywczej, dysponującej nowoczesnie wyposażonymi zakładami przetwórczymi, uzależnione jest w dużej mierze od eksportu¹⁹. Udział towarów rolno – spożywczych w eksporcie Polski w pierwszym półroczu 2013 roku stanowił 12,5%, podczas gdy w 2011 roku oscylował wokół 11%. Najważniejszymi eksportowanymi towarami były mięsa oraz jego przetwory, owoce i warzywa, wyroby piekarnicze, cukiernicze oraz mleczarskie. Wśród nich największą popularność na rynkach zagranicznych zdobyły polskie jabłka oraz pieczarki. Polska żywność wysyłana jest głównie do Niemiec, Wielkiej Brytanii i Rosji. Do Niemiec trafia ponad jedna piąta żywności. Do Wielkiej Brytanii wysyłane są w dużych ilościach wyroby czekoladowe, cukier, soki oraz drób. Rosja natomiast stanowi chłonny rynek zbytu dla producentów mięsa, co wynika z wysokich cen na rynku krajowym. Dzięki przewadze cenowej polskich producentów mięs, rynek ten jest bardzo atrakcyjnym miejscem zbytu, co więcej prognozy na przyszłość, względem rozwoju eksportu mięsa do Rosji, są obiecujące. Przez kilka lat może rosnać w tempie nawet do kilkunastu procent rocznie. Szacuje się, że wartość całego eksportu polskiego rolnictwa w 2013 roku wyniesie 19 mld euro, co daje wartość większą w stosunku do osiągniętej w 2012 r., która wynosiła 17,9 mld euro²⁰. Rynekowi rosyjskiemu, który z jednej strony należy do atrakcyjnych towarzyszy wysokie ryzyko eksportowe. Głównym problemem okazuje się nieprzewidywalność przebiegu transakcji z partnerami rosyjskimi, co może stanowić barierę dla krajowych producentów. Poza tym często występujące kontrole jakości polskiego mięsa, serów, owoców i warzyw przez rosyjskie służby kontrolujące mogą dodatkowo spowalniać polski eksport. To wszystko sprawia, iż mimo chłonności rynku rosyjskiego, producenci polscy mogą sceptycznie podchodzić do rozpoczęcia współpracy z rosyj-

¹⁹ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź wiceministra rolnictwa Tadeusza Nalewajka

²⁰ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź głównego ekonomisty banku BGŻ Michała Koleśnikowi

skimi przedsiębiorcami, a tym samym niezbędne wydaje się przygotowanie odpowiednich narzędzi wsparcia, zmniejszających poziom ryzyk i zabezpieczających interesy stron w transakcjach eksportowych. Z uwagi na fakt, iż jest to bardzo perspektywiczny rynek dla polskich eksporterów, zasadne wydaje się przygotowywanie raportów zawierających informacje na temat odbiorców z Rosji oraz krajów nadbałtyckich²¹.

Inną, równie silną pod kątem proeksportowym jest polska branża motoryzacyjna. W porównaniu z wynikiem eksportu polskiego rolnictwa, szacuje się, że za 2013 rok branża motoryzacyjna przyniesie o około miliard euro mniejszy wynik sprzedaży, jednakże to nie zmienia faktu, że jej udział jest bardzo wysoki i stanowi jedno z kilku najważniejszych źródeł przychodów polskiego eksportu. Rekord sprzedaży w branży motoryzacyjnej obserwowany był w 2011 roku, kiedy osiągnął 19,2 mld euro. Rok później sytuacja uległa pogorszeniu gdy polska motoryzacja doświadczyła wyraźnego spadku sprzedaży, co więcej prognozy dla 2013 roku były jeszcze słabsze. W rzeczywistości na początku 2013 roku sprzedaż ponownie zaczęła wzrastać. Od stycznia do lipca 2013 roku sięgnęła poziomu 10,8 mld euro, dla porównania w tym samym okresie 2012 roku, wynik był lepszy o 0,7%. Sytuacja branży motoryzacyjnej w eksporcie 2013 roku ulegała poprawie z każdym kolejnym miesiącem. Po pierwszym kwartale wynik był o 8,6% gorszy względem wyniku z 2012 roku, po sześciu miesiącach mniejszy już tylko o 1,4%, zaś na początku października sytuacja uległa znacznej poprawie, przewyższając wynik sprzed roku o 2,3%, dając w sumie 12,5 mld euro. Jedną trzecią wszystkich eksportowanych towarów stanowią komponenty i części do produkcji samochodów. Co więcej ich eksport ciągle rośnie. Głównymi odbiorcami są fabryki niemieckie, do których dostarczane jest blisko 40% towarów, pozostała część eksportowana jest do Włoch, Czech, Francji i Wielkiej Brytanii. Niespełna 12% wysyłane jest do krajów nie należących do Unii Europejskiej. W odniesieniu do eksportu samochodów sytuacja kształtuje się nieco inaczej. W tym przypadku odnotowuje się spadek popytu w Europie na samochody kompaktowe i małe, czyli te, których produkcją zajmuje się większość polskich fabryk. W konsekwencji po siedmiu miesiącach 2013 roku wartość eksportowanych aut w obszarze Unii Europejskiej zmniejszyła się o niespełna 9% w stosunku do wyniku tego samego okresu roku ubiegłego. Jednakże rozpatrując sytuację poszczególnych fabryk indywidualnie, rok 2013 był sprzyjający dla np. fabryki samochodów Fiat, w przypadku której tuż po zakończeniu pierwszego kwartału 2013 roku wynik sprzedaży na rynki zagraniczne był lepszy niż w roku 2012. Obiecująco wygląda także perspektywa rozwoju eksportu,

²¹ Na podstawie raportu firmy Euler Hermes polscy eksporterzy trzykrotnie częściej w stosunku do 2012 roku zamawiają raporty zawierające informacje o odbiorcach. Zainteresowanie wśród polskich małych i średnich firm chcących dostać się na rynek rosyjski ciągle rośnie – wypowiedź II Sekretarza Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji polskiej ambasady w Moskwie Pana Michała Szymczuka, „Rzeczpospolita” z dnia 03 grudnia 2013 r.

gliwickich zakładów Opel Polska. W przypadku tej fabryki liczba zamówień ulega systematycznemu zwiększeniu, w porównaniu z wynikiem 2012 roku, co w konsekwencji wywoła wzrost skali produkcji i zdynamizuje sprzedaż²².

Ważną z proeksportowego punktu widzenia jest branża chemiczna, której eksport w stosunku do roku 2012 zwiększył się o 8,3% przynosząc przychody ze sprzedaży w wysokości 16,2 mld euro. Kolejno, eksport wyrobów elektromaszynowych – wzrost o 6,6% z wartością 44,1 mld euro. Obiecująco przedstawia się także perspektywa rozwoju branży meblarskiej dzięki której, według szacunków, polscy przedsiębiorcy pozyskają nawet 6,9 mld euro przychodów ze sprzedaży, tj. o aż 300 mln euro więcej niż w 2012 roku²³.

Wyniki polskiego eksportu zależą jednak będą od sytuacji panującej na rynkach na którą wpływają różne zależne i niezależne czynniki. Z tego powodu wszelkie prognozy mogą w efekcie odbiegać od realiów. Nie mniej jednak, uważa się, że dla polskiego eksportu znaczenie będzie odgrywał rynek amerykański – stwarzający perspektywy rozwoju współpracy polskich producentów z zagranicznymi odbiorcami oraz niemiecki – który zapewni polskiemu eksportowi stabilizację. Jednocześnie prognozuje się, że względem rynku ukraińskiego i rosyjskiego polscy eksporterzy napotkają barierę wysokich opłat i ceł, co w konsekwencji przyczyni się do osłabienia współpracy z tymi krajami²⁴.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Polska zajmuje wysoką pozycję w zakresie eksportu żywności o różnym stopniu przetworzenia i z wysokim poziomem różnorodności asortymentu. Najważniejszymi i najatrakcyjniejszymi polskimi towarami eksportowymi są artykuły rolno – spożywcze. W zeszłym roku (2013) sprzedano za granicę rekordową ich ilość, którą szacuje się na prawie dwadzieścia miliardów euro. Głównymi importerami polskich produktów żywnościowych były kraje Unii Europejskiej, w tym głównie Niemcy, Anglicy oraz Rosjanie. Poza eksportem zbóż czy przetworów rozwija się branża elektroniczna, tytoniowa, kawowa oraz meblarska. Wśród nich szczególne znaczenie dla polskiej gospodarki odgrywa eksport tytoniu i półproduktów. Największym przyrostem dynamiki eksportu wyróżniały się produkty roślinne. Najlepsze wyniki eksportu dotyczyły sprzedaży mięsa oraz jego przetworów, owoców i warzyw, wyrobów piekarniczych, cukierniczych oraz mleczarskich. Wśród nich największą popularność na rynkach zagranicznych zdobyły polskie jabłka oraz pieczarki. Polska

²² „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź dyrektora generalnego Motors Manufacturing Poland Pana Andrzeja Korpaka

²³ Prognoza na podstawie badań firmy B+R studio dotyczących sytuacji polskiego rynku meblarskiego, wrzesień 2013 r.

²⁴ „Rzeczpospolita” z dnia 3 grudnia 2013 r., wypowiedź dyrektora sprzedaży i marketingu firmy Klose Pana Zenona Kloraka

żywność wysyłana jest głównie do Niemiec, Wielkiej Brytanii i Rosji. Do Niemiec trafia ponad jedna piąta żywności. Do Wielkiej Brytanii wysyłane są w dużych ilościach wyroby czekoladowe, cukier, soki oraz drób. Rosja natomiast stanowi chłonny rynek zbytu dla producentów mięsa, co wynika z wysokich cen na rynku krajowym. Istotne znaczenie z punktu widzenia polskiego eksportu ma również branża motoryzacyjna i chemiczna. Obecnie największym odbiorcą polskich towarów i usług jest Unia Europejska. Wśród piętnastu najważniejszych krajów oddziałujących na stan polskiego eksportu, dwanaście należy do Unii Europejskiej. Polski eksport doświadcza zmian w zakresie dywersyfikacji geograficznej pod względem kierunku eksportu. W miejsce udziału krajów rozwiniętych gospodarczo znaczenia nabierają kraje poza unijne. Poza rynkiem Unii Europejskiej do odbiorców polskich towarów i usług należą inne kraje rozwinięte, względem których odnotowano wysoką dynamikę eksportu. Postępujące umiędzynarodowienie działalności polskich przedsiębiorstw oraz gospodarki przyczynia się do systematycznego wzrostu relacji obrotów handlowych w stosunku do PKB, zaś prognozy na najbliższe lata tj. 2014–2015 wskazują, iż ta tendencja wzrostowa będzie miała miejsce w każdym, kolejnym, następującym po sobie roku.

Bibliografia:

1. Budnikowski A., Kawecka-Wyrzykowska E., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Wyd. PWE, Warszawa 1996, s. 85.
2. Stępień B., *Handel zagraniczny, Poradnik dla praktyków*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2012, s. 16

Dane statystyczne:

Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego*, Warszawa 2013 r.

Ministerstwo Gospodarki, *Polska 2012 Raport o stanie handlu zagranicznego*, Warszawa 2012 r.

Strony internetowe:

<http://biznes.onet.pl/rekordowy-eksport-polskiej-zywnosci,18566,5603430,audio-detal> z dnia 17.II.2014 r.

<http://www.lista500.polityka.pl/rankings/export> z dnia 26 stycznia 2014 r.

<http://akcjonariatobywatelski.pl/pl/centrum-edukacyjne/gospodarka/871,Polsko-chinska-wspolpraca-gospodarcza-miarowy-rozwoj-wzajemnych-stosunkow.html> z dnia 18.II.2014 r.

http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,14547015,Rostowski_wzrost_udzialu_eksportu_w_PKB_to_niewyobrazalny.html Wypowiedź z 04 września 2013 r. ówczesnego ministra finansów Jacka Rostowskiego

<http://www.ekonom.pl/struktura-polskiego-eksportu/> z dnia 27.XI.2013 r.

Czasopisma:

Rzeczpospolita z dnia 3 grudnia 2013 r., w tym:

- Wypowiedź głównego ekonomisty KUKE S.A Piotra Soroczyńskiego
- Wypowiedź wiceminister gospodarki Ilony Antoniszyn – Klik
- Prognozy ekspertów Oxford Economics zrealizowane na podstawie zamówienia HSBC dotyczące perspektyw rozwoju polskiego eksportu
- Wypowiedź wiceministra rolnictwa Tadeusza Nalewajka
- Wypowiedź głównego ekonomisty banku BGŻ Michała Koleśnikowi
- Wypowiedź II Sekretarza Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji polskiej ambasady w Moskwie – Michała Szymczuka
- Wypowiedź dyrektora generalnego Motors Manufacturing Poland – Andrzeja Korpaka

POLAND IN THE INTERNATIONAL TRADE OF GOODS AND SERVICES

Key words: *international trade, export, Poland, economic cooperation, directions of export, export goods, main directions of export*

Summary

The interchange of goods and services with foreign countries is one of the most important forms of cooperation on an international level. The international trade refers to a commercial activity whose subject is a chargeable or equal interchange of goods and services regarding groups of countries or the whole world. Due to a difference between the Polish import and export, showed by a positive or negative balance of the international trade, or various directions of a shipment of goods and services of the Polish origin, it is justified to learn about Poland's position in the international commercial interchange. Taking into account the export's significance as a factor improving an international competitive position, the influence on the economic development, a volume and dynamics of a national income, or a situation on the employment market, the article focuses more of its attention on export issues. Based on data gathered for the year 2013 the most important trades and directions of the export of the Polish goods and services are presented, and in short described are changes in the Polish economy's share in the export, starting from the 1990s. The data was used to determine a place and importance of Poland in the international trade of goods and services. The importance of a foreign trade's share in an economic development of the country is presented. Moreover, the most important and the most attractive Polish exported goods are described, as well as countries being their main recipients.